

zondere voorkeur uit voor de homeopathie. De bepalingen van het testament sloten uitbreiding van de juridische faculteit, waarin toen nog een doctoraat in de staatswetenschappen niet mogelijk was, niet uit en evenmin uitbreiding van de faculteit der letteren, waarin nog de studierichtingen voor nederlands, voor de drie moderne talen en die voor de geschiedenis ontbraken, maar er is toch sprake van sterke voorkeur voor uitbreiding van de exacte faculteiten. Hoe streng bewindvoerders de bepalingen van het testament handhaafden kan blijken uit hun antwoord aan de faculteit der letteren toen deze gelden voor de bibliotheek vroeg; dat was immers een vorm van uitbreiding? — Maar het antwoord der regenten liet aan duidelijkheid niet te wensen over:

... Evenmin veroorloven de Statuten een bepaalde bestemming te verbinden aan door hen aan de V.U. uit te keeren gelden. Zij hebben alleen het recht van contrôle, dat de gelden zoo veel mogelijk worden besteed tot uitbreiding der exacte Faculteiten, en missen het recht, zich te mengen in de interne aangelegenheden v.h. onderwijs. Op genoemde gronden kunnen Regenten niet aan Uw verzoek voldoen.

Ook tussen regenten en directeuren der VU zijn in de loop der jaren wel strubbelingen geweest over de interpretatie van de term „ten nutte van de Vrije Universiteit”. In de kleine kring van gereformeerde notabelen kwam het vooral toen nogal eens voor dat men dezelfde mensen in verschillende besturen aantrof. Bij het maken van het testament in 1909 is een zekerheid ingebouwd om te beletten dat directeuren der Vereniging door bestuurdersplaatsen in de V.C.A.S. daar teveel invloed zouden krijgen. Wel is er altijd een verband in personen tussen beide organen geweest. Zo was de hoogleraar Anema de eerste voorzitter van het college van regenten. Maar mag vaak zo'n persoonlijke band in de praktijk al voordelen hebben, het maakt de positie van de man met die twee kwaliteiten in zijn persoon verenigd er niet gemakkelijker op. Dat bleek op een vergadering van directeuren in 1913. Regenten der V.C.A.S. hadden gevraagd hoe directeuren de beschikbare gelden van die stichting meenden te zullen besteden. Door curatoren hadden directeuren advies aan de senaat gevraagd, maar dat advies was niet zo overtuigend dat directeuren het verlangde bedrag makkelijk van de regenten zouden los krijgen. En nu doet de hiervóór bedoelde persoonlijke band directeuren een lumineus idee aan de hand: Zij nodigen het college van

regenten uit op hun vergadering van directeuren. Voorzitter der regenten prof. Anema is ook rector van de senaat en heeft in die kwaliteit bedoeld onduidelijk geacht advies van de senaat ondertekend. Voorzitter Ruijs van directeuren tracht dan een niet onvermakelijk blijspelletje op te voeren door de rector Anema uit te spelen tegen de regent Anema:

... Hij (Ruijs) doet uitkomen dat het voor Directeuren niet wel mogelijk was uit het schrijven van de Senaat de noodige positieve gegevens te verkrijgen en dat het daarom dubbel aangenaam is ook Prof. Anema in ons midden te hebben, die zeer zeker het antwoord van den Senaat zal willen toelichten.

De knappe jurist Anema liet zich ook in deze moeilijke positie niet vangen.

Het gevaar dat VU-bestuurders binnen de V.C.A.S. te veel zeggenschap zouden krijgen was verminderd door art. VI van het testament, bepalend dat

in (het) Bestuur ook de „Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag” moet zijn vertegenwoordigd... doch zoo dat de meerderheid der Leden in geen geval in nauwere betrekking tot haar staat dan als gewoon lid.

Als wij de baten van de V.C.A.S. tot heden ruwweg op twee miljoen hebben becijferd volgt daaruit dat het ondoenlijk is op te sommen wat men met dat bedrag allemaal tot stand heeft kunnen brengen. We beperken ons tot twee voorbeelden. Uit de eerste periode dit, dat toen de V.C.A.S. in juni 1916 toestond f 80.000.- uit haar fondsen te bestemmen voor bouw en inrichting van het fysiologisch laboratorium, nog datzelfde jaar de eerste steen daarvoor gelegd kon worden (zie hoofdstuk IX). Nog vóór het einde van de eerste wereldoorlog was het gebouw voltooid en werd aan de V.C.A.S. meegedeeld dat er van het bouwfonds ten bedrage van f 95.000.- nog bijna f 1.300.- over was gebleven. — Een voorbeeld uit later tijd: In 1950 was de uitbreiding der faculteit van wis- en natuurkunde door de benoeming van twee hoogleraren in de biologie mede mogelijk gemaakt door de V.C.A.S.

De overwegende invloed die de rijkssubsidies op de rekening der Vereniging kregen heeft ook de belangrijkheid van de bijdragen der V.C.A.S., ondanks stijging van die bijdragen, aanmerkelijk verkleind. Terwijl voor de eerste tien jaren de steun gemiddeld per jaar f 23.000.- beliep, was die in de jaren zeventig f 50.000.- of meer per jaar.